

BU METNİ KİMSE ANLAMAYACAK!

Yə tɣəl a cəca a.Şa ya-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyə-ba, za λamsá dəwa.wt.
Dunay ya t°axə'-bza ya a.ć'anə za tə't Tevfik Eсенç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' yafa t°axə'-bza
a.bayna.wə.q'a. A cəca.n Türkiye gə' yə tɣəl a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.şa ya-la.fa.n, a.mə.tɣə.fa.n.
08.10.1992 láq'ala; š'ə.nanaw-warad, š'ə.mas'a, š'ə.warada, š'ə.wadya.q'a.n yə c°aŷ°ə. Dunay
ya'w.bza "na'-bza ya' məš°a" txa'ž' š'ex!
"yə'zaq'ala a t°axə'-bza a č'aq'a'" a. q'a'. q'a' Tevfik Eсенç ala a č'aq'a'...

Bir dil kaybolursa bir halk ölür!

Dil Hakları İzleme Belgeleme ve Raporlama Ağının (DHİBRA) bileşenleri olarak, 2020 yılı Uluslararası Anadili Günü'nü, Kafkasya'dan Osmanlı İmparatorluğu topraklarına sürgün edilen Ubıh halkının Türkiye'de yitip gitmiş dilinden bir açıklamayla karşılıyoruz.

Bu metni yazarlar ve metnin altında imzası bulunanlar dahil bugün Türkiye'de hiç kimse bu açıklamanın Ubıhça çevirisini okuyup anlayamıyor. Çünkü bu dil, 8 Ekim 1992 yılında Ubıhça konuşabilen son insan Tevfik Eсенç'in ölümüyle toprak altına gömüldü. Masallarıyla, ağularıyla, ninnileriyle bir dilimizi yitirdik bu topraklarda...

Türkiye'de farklı diller ve/veya dilsel çoğulluk hakkında çalışan, anadilinin önem ve anlamı konusunda duyarlı olan sivil toplum özneleri arasında başlatılan dayanışma, işbirliği ve dostluğun gelişmesi için UNESCO tarafından 17 Kasım 1999 tarihinde Uluslararası Anadili Günü ilan edilen 21 Şubat vesilesiyle bir araya geldik.

Yeni katılımlarla genişleyecek bir ağın bileşenleri olarak, herkesi dil haklarıyla ilgili her türlü ihlal ve kazanımı yakından izlemeye, tüm anadillerine saygı duyup sahip çıkmaya davet ediyoruz.

Bu anlamlı günü ortak bir çağrıyla karşılarken, kaybolan diller, tehlike altındaki diller ve azınlık dilleri başta olmak üzere tüm anadillerinin insanlık için maddi ve manevi önemini ve eşsiz değerini vurgulamak istiyoruz. Tüm dillerin önündeki engellerin kaldırılması, her bireyin kendi anadiliyle yaşamını istediği gibi sürdürmesi ve dilsel çoğulluğun barış içinde bir arada yaşamanın garantisi olarak görülmesi için, çoğulculuğun hayatın her alanına hakim olmasını istiyor ve savunuyoruz.

Kendi anadillerimiz veya dilsel çoğulluk konusunda faaliyet yürüten ağ bileşenleri olarak, en az bir anadiline sahip olan herkesi anadiliyle ilgili hak ihlalleri konusunda duyarlı olmaya ve yeni kazanımlar için mücadele etmeye çağırıyoruz.

Bu duyarlılık ve mücadeleyi **sürekli** kılmak üzere 21 Şubat Anadili Günü vesilesiyle yürütülen çalışmalarını destekleyelim ve düzenlenecek etkinliklere katılalım!

Tüm dünya dillerinin 'Anadili Günü' kutlu olsun!

21 Şubat 2020

АРИ АТЕКСТ АЗЭГЫ ИВЕИЛКААЗОМ!

Үө тхэл а сәса а.Šа җа-la.na.w.mә.t
za bza a.wádyá-ba, za λamsá dәwa.wt.

Dunay җа t°axә'-bza җа a.с'анә за tә't Tевfik Eсенç 08.10.1992 гә' dәwa.қ'а. Wana' җафа t°axә'-bza a.bayna.wә.қ'а. А сәса.n Türkiye гә' үө тхэл a.mә.mәs'a.fa.n, a.mә.ša җа-la.fa.n, a.mә.tхә.fa.n. 08.10.1992 лáq'ala; š'ә.nanaw-warad, š'ә.mas'a, š'ә.warada, š'ә.wadya.қ'a.n үө с°aү°ә. Dunay җа'w.bza "na'-bza җа' мәs°a" txa'ž' š'әх!
“үә'зақ'ala а t°axә'-bza а с'ақ'а” а. қ'а'. қ'а' Tевfik Eсенç ala а с'ақ'а'...

Бызишәк җысыр җәларык җысуеит!

Абызишәа Азинқәа Разгәатәреи Шәкәыла Ршыақәрыгәзәәреи Рмехак Артбаара (DHİBRA) реилазаара иалаху рыхьз ала, 2020 ашықәс Жәларбжьаратә Ахатәы бызишәа Амш, Кафкасиантә Османтә Империа адгьылқәа рахь ихдырҗәаз Аубых җәлар, Тьрқәтәыла ирцәызыз рбызишәала, адырра җарак акайарала хҗылоит.

Ари атекст зөыз, знапы айзәфыз гыы налакны, иахьа Тьрқәтәыла икоу азгәы ари Аубых бызишәа дзапхьазом, изеилказом. Избан акәзар ари абызишәа, 8 -Жьтаарамза- 1992 ашықәс азы Аубых бызишәала ицәажәоз айыхәтәантәи ауфы лаша, Тевфик Есенч иҗсрала, анышә айака ицеит, иқәзааит. Алакәқәа, амыткәмақәа, агарашәақәа наланы, иахтәыз бызишәак хцәызит ари адгьыл акны...

Тьрқәтәыла иеиуаипҗым абызшәақәа, нас абызшәарацәа хәтыр ақәызцо, изыхьчо, иазфәлымхау, знырра хараку, атәылауаафратә еилазаарақәа, реидгылара, русеицыура, реишызара арыгәгәаразы Юнеско (UNESCO) ақынтә 17 Абцарамза 1999 азы Жәларбжьаратә Ахатәы бызшәақәа Рымш хәа иазгәартаз, 21 Жәабранмза амшала хәизеит.

Ғыц иҳалахәхо рла итбаахашьа хәилазаара, иалахәу зегьы ахатәыбызшәа азинқәа хьчаны, аҗынгылақә аҗыхны, рыхьызаразы аапхьара рахтоит.

Ацак ду змоу ари амш, иахзеипҗшу бжық еицақәырганы, изыз абызшәақәа, ашәарта итагылоу абызшәақәа, ажәлар мацқәа рбызшәақәа рыхьчара, реиқәырхара Ауаафтәысара азы шака ахьызаара атаху, еитаххәар хтахәуп.

Абызшәақәа зегьы җынгылас ирымо шьтыхны, ахазхафьы ишитәху ихатәбызшәа ихы иаирхәо, абызшәа рацәара хәтынчра иапҗырахагмхо, хтынчра иацыхраауа акалара хтахуп.

Ахатәыбызшәақәа рыхьчара иазфәлымхау зегьы аидгылареи аусеицыуреи, аицикәҗареи рахь аапхьара шәахтоит.

Ари азфәлымхахареи, ханырра хараки инеипҗынкыланы икаларц азы 21 Жәабранмза Ахатәы бызшәа Амш азы иеиҗекаау аусқәа хрыдгылап, хрылахәхап, хрыцхраап!

Адуinei абызшәақәа зегьы "Ахатәы бызшәа Амш" ныхәзааит!

21 Жәабранмза 2020

Abazacaya çeviren (Abhazca-Apsua lehçesi): Ahocba İrfan Okuyucu

АРИ АФЫМҘА АЗӘГҘЫ ИЗЕИЛКААЗОМ!

Үә тхәл а сәса а.Šа җа-la.na.w.mә.t
za bza a.wádyá-ba, za λamsá dәwa.wt.

Dunay җа t°axә'-bza җа a.с'анә за тә't Tевfik Eсенç 08.10.1992 гә' dәwa.қ'а. Wana' җафа t°axә'-bza a.bayna.wә.қ'а. А сәса.n Türkiye гә' үә тхәл a.mә.mәs'a.fa.n, a.mә.ša җа-la.fa.n, a.mә.tхә.fa.n. 08.10.1992 láq'ala; š'ә.nanaw-warad, š'ә.mas'a, š'ә.warada, š'ә.wadya.қ'a.n үә с°аҫ°ә. Dunay җа'w.bza "na'-bza җа' mәš°a" txá'ž' š'әx!
"үә'зақ'ala a t°axә'-bza a č'aq'a'" a. q'a'. q'a' Tевfik Eсенç ala a č'aq'a'...

Бызишәк анызлак, жәларык җеуеит!

Абызишәкәә рзинтә җагылазаашьа азгәатареи, аҗаареи хықәкыс икайаны, ахеидкыла рлахәылацәә раҳасабала; Османтәи империахь ихдырҗәз зымиала збызишә зцәзыз аубых жәлар рбызишәла, "жәларбжьаратәи ахатәы бызишә амш" җаҗылар хтахуп 2020 ашықәс азы.

Аубых бызишәхь еиҗагоу ари афымҗа, иахьа Тьрқәтәыла инхо азәгы дзәҗхьазом, иагырзелкаазом иара звызгы знапы аҗазвызгы, избанзар аубых бызишә здыруа аҗыхәтәантәи аубых Тевфиқь Есенч 1992и.

жьҗаара 8 рзы идунеи аниҗсах аубых бызишә анеишәеиқәйәә иныҗахәшеит. Алакәҗеи, аишәкәеи, агарашәкәеи инарыцны хбызишәкәә руак хцәызит атәым дгылаҗы...

Тьрқәтәыла еиуеиҗшым абышәкәә аус рыдызуло, ахатәы бызшәә -ан лбызшәә хатыр ақәызто, иахатцгыло, азәлымхара аазырҗшуа ахеидкылақәә ыкоуп. Хара иахьа UNESCO абзоурала 1999ш. абцарамза 17 азы ирыдыркылеит "Жәларбжьаратәи ахатәы бызшәә амш" хара уи азгәахтоит жәабран 21 азы.

Ғыц уи иалалараны икоу алахәылацәә рыбзоурала хамехак еихагы ихартбаарц хтахуп. Ахәара кахпоит зегь шәахь; абызшәкәә рҗагылазаашьа аҗынгылақәә иңырырго апроблемақәә рызбаразы иаиңымыркьакәә аус шәыуларц.

Ацк ду змоу ари амш ханаҗыло изыз, ма ашәарта итагылоу абызшәкәә реиқәырхара, ауааҗсыра зегьы рзы хатыр ду шамоу, ишдоухатә хтысу азгәахтарц хтахуп. Абызшәкәә зегь җынгылақәә рымамкәә, җырхага рмоууа атагылазаашьа рымазароуп. Ауафы ихатәы бызшәәла игәы ишатаху аҗсабара дықәынхароуп иара ибызшәә еиҗшь, егырт абызшәкәәгь рызинкәә азхапаны.

Ххатәы бызшәкәә реиқәырхареи, реицхареи хықәкыс измоу аидгылара иалахәу зегьы ааҗхьара шәахтоит аус еицүуразы.

Жәабран мза 21 аены "ахатәы бызшәә амш" иазку аус мөаҗгәтәкәә хадгылап хәалахархәып.

Иныхәзаант Адунеи Абызшәкәә рымш "Ахатәы бызшәә амш"!

Жәабран 21 2020тәи ашықәс!

Abazacaya (Apsua – Aşua Lehçesi) çeviren: Kucba Ataman Oğuz

Ауи абызшва заджыгы йгылайгынгывыхуам!

Үә тхәл а сәса а.Ša ya-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyá-ba, za lamsá dəwa.wt.

Dunay ya t°axə'-bza ya a.č'anə za tə't Tevfik Esenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' yafa t°axə'-bza a.bayna.wə.q'a. A čəca.n Türkiye gə' yə tхәл a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.ša ya-la.fa.n, a.mə.tхә.fa.n. 08.10.1992 láq'ala; š'ə.nanaw-warad, š'ə.mas'a, š'ə.warada, š'ə.wadya.q'a.n yə c°aṽ°ə. Dunay ya'w.bza "na'-bza ya' məš°a" txa'ž' š'əx!
"yə'zaq'ala a t°axə'-bza a č'aq'a'" a. q'a'. q'a' Tevfik Esenç ala a č'aq'a'...

Ага йгвасразтынгы, аскви 1992, октябрь а 8 аглывчлгвара апны убых бызшва здыруата йаахыз Тевфик Эсенч адуней анихлваджь, ауи аубыхкка рци бызшвагы йыцларцлахтI, ашвѣабгѣы йанивалыз аклвымкIва йалачважвауа, йгIазгвынгIвуа заджѣгы дѣгIанымхатI.

УахчIва ТрыквIа йхысхыз КIавкIаз абзагаIвчва рыуа заджѣгы, ари атиазынархара мачвы ацIацIазгы хIрылата, убых бызшвала агIвIра йгIаныцIуа заджѣгы йгIызатакIуашым, йгIаныцIуагы гызыхIеушым.

Аскви 1999, ноябрь а 17 йакIвшаз ЮНЕСКО йыкьазуу алачIвара апны февраль а 21 аци бызшвакка йры-Мшга йшаквнаргылтI. Ауи атшын аци бызшвакка магIныта йрыму цIолата йгIазгвынгIвуа йгы ауат рхчара йазгылу ауагIаква, ажвлвара уыснкьвгаIвчва адуней шабгула йаднакIылитI.

ЙцIыхьвахауа асквшка Интернетла аци бызшвакка рхчара йырзынарху агIвыраква рыцIа-рыцIа йшардахитI, абызшвакка рIащаквьжъра йазынхауа ажвлара адкIылараква рацынхара тшауацIнахитI. ХIаргы, Трыкв апны ари амш ахкьачIвыла йанийаз, ауи йапшу агIаджкьквцIараква, ахвьыпраква йрыцIкIитI. Бызшвата йагу зымIва хвы рыквцIара йгы йхчара шатахьу гIахIгвынгIвуата заджыгы хьатакIла швгIанымхауата абызшвакка рахьыла ахабзаква шырхьйахауа швахьпшылырныс, ауагIахьа байара ахчара гватра азыжвбарныс шваквIазшIыхIтитI.

Абызшвакка магIныта йрыму, ауат ауахьара йшацату цIолата йхIылахIвхIауата ансисквша февраль а 21 йадахIвуата аци бызшвакка абанпаква йырзыхчара, йыдхIырдырра шатахьу хIамайчуата йгIалкхIкIгIара атахьыпI. Йыдырныс йшварагIвару абызшвакка йрынкьвгаIву, зпхьадзара мачлу ауагIахьаква рIащаквьжъра йшцату абышвардырра, ауагIахьа тынхаква, ацIасква, агвбайара рIахчара акIвпI.

Абзара ахьатакьа зымIвалагы тшауацIнахитI, хIара дасу йгвIанагракьа, йхвитнагIакьа дрызгылазлара тамамта йхIпхьадзитI. ДзачIвызлакIгы йьайтахьу дбззарныс, йгвы йацпчу уыскI тшадикIылырныс дахвитпI. Ауи ахвитра йаланакIитI агIычIвгIыс йци бызшвала дчважварныс, йабадучва рыбызшва ййырдырныс, анахьанат ауахьаква плату рыкьвицIауата амамыр аштаныкьвара апны йуагIахьа лкIгараква гIайрысабапырныс алшарагы.

Зтурых бзи йызбауа, ауи йгIайуаш абанпакьа йырзычара зтахьу дасулакIгы йара дызлачважвауа абызшва атшауацIыхра гватра азибара атахьыпI, ауи ардырра йьакIвызлакIгы йылшаразлара дазгылра йборчпI.

Интернет апны йгIанхIыршаз зци бызшва йазгылу адызкIылуа агвып йалу йшхIпхьадзауала аци бызшва хчарала ауыжвгIанчIви шыщракьа, анаука гIатгаракьа, амалькьа зымIва гIахIрысабапра атахьыпI. Ауи ахIатырла февраль а 21 аци бызшва а-Мш хIапылуата, абызшвакка ртшауацIыхрала йапшым ауыскьа джѣгарт хIрылалпI, хIацзакIыра, хIуагIахьа тшдырра гIахIырбапI!

Аци бызшва а-Мшла!

Аскви 2020, февраль а 21

Abazacaya (Abazin – Aşa Lehçesi) çeviren: Фардаус Кулова / Fardaus Kulova

МЫ ДЖЭПСАЛЬЭР ЗЫМИ КЪЫГУРЫПОЦТЭП!

Үө тхэл а сәса а.Šа җа-ла.на.в.мә.т
за бза а.вядя-ба, за ләмса дәва.вт.
Dunay җа т°ахә'-бза җа а.с'анә за тә't Tevfik Esenç 08.10.1992 гә' дәва.қ'а. Wana' җафа т°ахә'-бза
а.байна.вә.қ'а. А сәса.н Түркие гә' үө тхэл а.мә.мәс'а.фа.н, а.мә.ša җа-ла.фа.н, а.мә.тхә.фа.н.
08.10.1992 лақ'ала; š'ә.nanaw-warad, š'ә.mas'a, š'ә.warada, š'ә.wadya.қ'a.n үө с°аҫ°ө. Dunay
җа'w.бза "na'-бза җа' мәš°a" тха'ž' š'әх!
"үә'зақ'ала а т°ахә'-бза а с'ақ'а'" а. қ'а'. қ'а' Tevfik Esenç ала а с'ақ'а'...

Зы бээр кІодымэ зы лъэпкь мэкІоды!

*Бзэхэм Яфитыныгъэхэм Лыпллээрэ, Ыуплпэкүрэ, ТхәпләкІэ Къызыгъәушыхъатырә Хытыу (DHİBRA)м хәтхэм ацләкІэ,
Кавказым кырафыгъәу Осмәныкьо Къэралтыгъом цагъәтІысыгъә Убых Лъэпкыым тыркүмкІэ кІодыгъә ыбзәкІэ тхыгъә
джәпсаләмкІэ 2020 ыләсым и Дунае Ныдәлфьбзә Мафәм тыпәгъокІы.*

*Мы джәпсаләэр зытхыгъәхәри ыкІи ац зыкІәтхәжыгъәхәри ахәтәу джырә Тыркүм цыпсәурә зымы мы тхыгъәм
уубыхыбзәм еджәу кыгурылошүрәп. Сыда ләмә мы бээр, 1992 ыләсым Чъәпыогъум и-8м, ауж дәдәу уубыхыбзә зышләрә
Теуфик Іәсәнчъыр дунаем ехыжыым чычлагъ хъужыгъ. Зы бзә хъазынер итхыдәжхәр, игъыбзәхәр, икушә ордәхәри
кыгъоу мы хзгъәгум цыдгъәкІодыгъ...*

ТыркүмкІэ е бзә зәфәшхәфхәм е - ыкІи бзабә зәхәтыкІәм пае ләф зышырә, ныдәлфьбзәм имәхәнә осә ритырә ыгъәлпәрә
чылә-цыф купхәм азфагу дәлз хъугъә зәгурылоныгъәрә зәготыныгъәрә хәхъоным фәш, 1999 ыләсым шәкІогъум и 17 мафәм
UNESCO -м ыштагъә «Мәзәем и-21, Дунае Ныдәлфьбзә Мафәм» пае тызәрәуғоигъ.

Къытгоуоцтхәмрә нахъ лыкІотәшт тыхытыум изылахъхәм тащыцәу, цыф пстәури, бзэхәм яфитыныгъә пеуцужыхәрәм ыкІи
гоуцожыхәрәм аналә тетынәу, зәкІәми, ныдәлфьбзәхәм шъхәкІәфәныгъәкІә екүаләнхәу зекІонхәу тафәлзәу.

Мәхәнәшү зилә мы мафәм пае тызәготәу, тыдјәпсаләкІә тыпәгъокІәу, анахъ шъхәләу кІодыгъә, кІодыным нәсыгъә
ныдәлфьбзәхәр ыкІи зәкІә лъәпкь цыкІүхәм аныдәлфьбзәхәм цыфыгъәм паеу мәхәнәшхөмрә пкІәшхөмрә зәрәиләр
кыхәдгъәщынәу тыфай. Бзә зәптәуми пәрыохъу фәхъхәрәр дагъазыенәу, нәбгырә пәпчІ еж ыбзә лүлзәу нәмыкІхәм ахәтәу
псәушүнәу ыкІи бзабә гәпсыкІәр мамырныгъәм изышапхәшъхәу цылакІәр зәрәпсаоу ыубытынәу тыфай ыкІи мы
епллыкІәм дәтәгъәштә.

Е ти ныдәлфьбзәхәр е бзабә зәхәтыкІәм епхыгъәу ләф ышләрә тыхытыу хәтхәм ацләкІә, Анахъ макІәу ныдәлфьбзә закьо
зылүлзә зәкІәми, ныдәлфьбзәхәм фитыныгъәу ялэхәм пеуцужырә зекүакІәхәм аналә тегъатынхәу ыкІи ялә фитыныгъәхәр
алыгъәкІотән даом гоуцонхәу тыкәдјә.

Мы хзәсасыгъәмрә даом **зәпыу ымыләнәу** Мәзәем и-21, Дунае ныдәлфьбзә мафәм пае цыфхәм ашырәхәм тыгожүгъәуцү!

Дунаебзәхәм «Яныдәлфьбзә Мафәр» мафә афәхүнәу!

2020 ыләс мәзәем и-21

Adigece (Bati) çeviren: Jineps Gazetesi

Dil Hakları İzleme Belgeleme ve Raporlama Ağı (DHİBRA)
dilhaklariagi@gmail.com

МЫ ТХЫПХЪЭР ЗЫМИ КЪЫГУРЫПУЭНУКЪЫМ!

Үә тхәл а сәса а.Ša җа-la.na.w.mә.t
 za bza a.wádyá-ba, za λamsá dәwa.wt.
 Dunay җа t°axә'-bza җа a.č'anә za tә't Tevfik Eсенç 08.10.1992 гә' dәwa.q'a. Wana' җафа t°axә'-bza
 a.bayna.wә.q'a. А сәса.n Türkiye гә' үә тхәл a.mә.mәs'a.fa.n, a.mә.ša җа-la.fa.n, a.mә.tхә.fa.n.
 08.10.1992 лáq'ala; š'ә.nanaw-warad, š'ә.mas'a, š'ә.warada, š'ә.wadya.q'a.n үә с°aү°ә. Dunay
 җа'w.bza "na'-bza җа' mәs°a" txa'ž' š'әх!
 "үә'zaq'ala a t°axә'-bza a č'aq'a'" a. q'a'. q'a' Tevfik Eсенç ala a č'aq'a'...

Зы бзәр кҗүдамә ар зей жыләри лац!

Бзәхәр хьумәным, абы теухуа хабзэхэм кІәлыпльыным хуәлажьә хасэхэм я зәгүхьэныгьэм 2020 гьэм и дунейпсо анэдәлхубзә махуэм теухуау кьыцтац я хәку ирахуу Осман цыналъэхәр тІысынІә зхуэхьуу хәкҗүдәжа Убых лъәпкьым и бзәмкІә кьаҗүта зы гьуазә дыҗүцІә.

Мы тхыпхъэр зытхәхәри абы Іә цІәзыдзахәри яхәту Тыркүм цыпсәхэм зымы кьагурыҗүэжыркьым мы гьуазәр зратха Убыхыбзәр. Сыту жыпІәмә, Убыхыбзәр зыцІә жылакІәу кьәна Тевфик Есенч 1992 гьэм и бжьыхьәпә мазэм и еянә махуэм дунейм ехыжыри, Убыхыбзәри абы и гьусәу лац. И псысәр, и гьыбзәр, и гуцә уэрәдыр и гьусәу а бзәр дыфІәкҗүдац.

1999 гьэм и бжьыхьәку мазэм и пщыкҗүланә махуэм Юнеском игьуващ мазаем и 21 р "бзэм и дунейпсо махуә"у. Абы теләжьыхьү Тыркүм щыІә цыхубә хасэхәр, цыху закьуэхәр, зәгүхьэныгьэхәр дызәкьуәуән, дыздәІәпыкьун, дыздәләжьән гукьәкІә дызәхуэсащ. Иджыри кьытхәхьәр, кьыткьуәуәр куәд хьункІә догутә.

Цыхубәр кьыхудоджә бзәхәр хьумәным, абы кьыпыщІәуэхэм ебәныным теухуа ди ләжьыгьэм кьыхәхьәнү, дәІәпыкьуәгьү кьытхуэхьунү.

Мы махуэм и фІагькІә анэдәлхубзәхэм, хәкҗүдәж бзәхэм, шынапІә нува бзәхэм, лъәпкь мащІәхэм я бзәхэм и пщІәр дунейпсом щыльагәу, щыхь хуәщІыпхьәу, пәрыәншәу хуиту кьаупсәлпыпхьәу кьыдольытәр. Бзәхәр куәду щыІәныр, лъәпкь зәмыльәужьыгьуэхәр зәгурыҗүу зәпсәуным, мамырыгьэм и тегьәщІапІәу добжыр.

Ди анэдәлхубзәм е бзә зәмыльәужьыгьуэхәр куәду дунейм кьыщаупсәлпыным кьыпәрыуэхэм пәщІәтыным, пәщәуәнәным, ебәныным фыкьыхудоджәр цыхухәр.

Мазаем и 21 м едгәкҗүәкІыну ләжьыгьэхэм, зәхуәсхэм фыкьыдогьәблагьәр.

Дынывохуәхьур "Анэдәлхубзәхэм Я Дунейпсо Махуә"м щхәкІә!

21 мазаем 2020

Adıgeceden (Doğu) çeviren: Jneps Gazetesi

هذا النص لن يفهمه أحدا

Yə tɣəl a çəça a.Şa ɣa-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyá-ba, za λamsá dəwa.wt.
Dunay ɣa t°axə'-bza ɣa a.ç'anə za tə't Tevfik Ešenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' ɣafa t°axə'-bza
a.bayna.wə.q'a. A çəça.n Türkiye gə' yə tɣəl a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.şa ɣa-la.fa.n, a.mə.tɣə.fa.n.
08.10.1992 láq'ala; š'ə.nanaw-warad, š'ə.mas'a, š'ə.warada, š'ə.wadya.q'a.n yə c°aγ°ə. Dunay
ɣa'w.bza "na'-bza ɣa' məs°a" txa'ž' š'əx!
"yə'zaq'ala a t°axə'-bza a ç'aq'a'" a. q'a'. q'a' Tevfik Ešenç ala a ç'aq'a'...

إذا ضاعت لغة، يموت الشعب

نحن كأعضاء شبكة حقوق اللغة للمتابعة والتوثيق، نستقبل اليوم العالمي للغة الأم في عام 2020، ببيان كُتب بلسان فُقد في تركيا لشعب الوبخ الذي نُفي من القوقاز إلى أراضي الإمبراطورية العثمانية.

وحتى الذين كتبوا هذا النص والموقعون تحته ليس بوسعهم أن يقرأوا أو يفهموا ترجمة هذا النص بلغة شعب الوبخ، لأن آخر شخص كان بمقدوره أن يتحدث بهذه اللغة كان توفيق أسنتش، رحل في الثامن من تشرين الأول عام 1992، وتُفتت معه هذه اللغة. لقد أضعنا في هذه الأراضي مرويئاتنا الشعبية ومرثياتنا وتهويداتنا مع هذه اللغة...

لقد اجتمعنا هنا من قبل منظمة اليونسكو التي أعلنت في السابع عشر من تشرين الثاني عام 1999 أن يوم 21 شباط من كل عام هو اليوم العالمي للغة الأم، لتطوير الصداقة والتعاون بين العاملين بحقل اللغات المختلفة في تركيا والتعددية اللغوية، والفاعلين في المجتمع المدني باهتمام بخصوص موضوع اللغة الأم.

نحن المشاركين في هذه الشبكة التي تكبر بالمشاركات المختلفة، ندعو الجميع للمراقبة عن كثب لأي انتهاكات لحقوق اللغة، وحماية واحترام جميع اللغات الأم.

ونود ونحن نستقبل هذا اليوم، التأكيد على الأهمية المادية والمعنوية لكل لغات البشر، وخصوصا اللغات البائدة، واللغات المهددة بالانقراض ولغات الأقليات. إننا نود أن تكون التعددية هي المسيطرة في كل مجالات الحياة، من أجل إزالة الحواجز أمام كل اللغات، وأن يعيش كل فرد بلغته الأم كما يحلو له، لأن التعددية اللغوية هو ضمانات التعايش السلمي.

ونحن بوصفنا فاعلين في شبكة تعمل وفق التعددية اللغوية، ندعو كل شخص له لغة أم واحدة على الأقل أن يكون فعالا بشأن الانتهاكات التي تتعرض لها لغته الأم، وأن يكافح من أجل إنجازات جديدة.

ولدعم هذه الحساسية والكفاح، لنشارك معا في الفعاليات التي سنقام في 21 شباط باليوم العالمي للغة الأم حتى يستمر بشكل دائم.

يوم مبارك لـ"اليوم العالمي للغة الأم" بكل لغات العالم.

21 شباط 2020

Arapçaya çeviren: Ahmad Zakaria

KËTË TEKST NUK DO TA KUPTOJË ASKUSH!

Yə tɣəl a çəca a.Şa ɣa-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyá-ba, za λamsá dəwa.wt.
Dunay ɣa t°axə'-bza ɣa a.ç'anə za tə't Tevfik Esenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' ɣafa t°axə'-bza
a.bayna.wə.q'a. A çəca.n Türkiye gə' yə tɣəl a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.şa ɣa-la.fa.n, a.mə.tɣə.fa.n.
08.10.1992 láq'ala; š'ə.nanaw-warad, š'ə.mas'a, š'ə.warada, š'ə.wadya.q'a.n yə c°aɣ°ə. Dunay
ɣa'w.bza "na'-bza ɣa' məs°a" txa'ž' š'əx!
"yə'zaq'ala a t°axə'-bza a ç'aq'a'" a. q'a'. q'a' Tevfik Esenç ala a ç'aq'a'...

Nëse një gjuhë zhduket, një popull vdes!

Si Komponentët Lidhjes së Drejtave të Gjuhës, Monitorimit dhe Raportimit (DHİBRA) viti 2020 Dita e Ndërkombëtare e Gjuhës Amtare po e presim me popullin Ubih i cili është depertuar nga Kafkazia në kohën e Perandorisë Osmane dhe e ka humbur gjuhën në Turqi.

Ata që kanë shkruar këtë tekst dhe nënshkrimet e të cilëve që gjenden në fund të këtij teksti askush nuk po mund ta kuptojë përthimin e kësaj deklarate në gjuhën Ubih. Sepse kjo gjuhë me vdekjen e Tevfik Esençit më datën 8 Tetor 1992 është varrosur nën dhe i cili ka qenë i fundit që mund ta fliste këtë gjuhë. Në këto toka humbëm gjuhën me përrallat, vajtimet, përgjumjet e tyre ...

Ne që punojmë për gjuhët e ndryshme dhe/ose shumësi gjuhësore në Turqi, me rastin e 21 shkurtit, i cili u shpall Dita Ndërkombëtare e Gjuhës Amtare më 17 Nëntor 1999 nga UNESCO ne u mbledhëm së bashku nga solidariteti i inicuar ndërmjet subjekteve të shoqërisë civile që janë të ndjeshëm për rëndësinë dhe kuptimin e gjuhës amtare, për zhvillimin e bashkëpunimit dhe miqësisë.

Si përbërës të një rrjeti që do të zgjerohet me pjesëmarrje të reja, ne i ftojme të gjithë të monitorojnë nga afër çdo shkelje të të drejtave të gjuhës, të respektojnë dhe mbrojnë të gjithë gjuhën e tyre amtare.

Ndërsa e përhëndesim këtë ditë domethënëse me një thirrje të përbashkët, duam të theksojmë rëndësinë materiale dhe shpirtërore dhe vlerën pashoqe të të gjithë gjuhëve amtare për njerëzimin, veçanërisht për gjuhët e humbura, gjuhët e rrezikuara dhe gjuhët e pakicave.

Ne duam dhe avokojmë që pluralizmi të mbizotërojë në të gjitha fushat e jetës, në mënyrë që të hiqen pengesat për të gjitha gjuhët, që çdo individ të jetojë gjuhën e vet ashtu siç dëshiron, dhe shumësia gjuhësore shihet si një garanci e bashkëjetesës paqësore.

Gjuhët tona amtare ose përbërësit e rrjetit që veprojnë mbi shumësinë gjuhësore, ne u bëjmë thirrje të gjithëve që kanë të paktën një gjuhë amtare të jenë të ndjeshëm ndaj shkeljeve të të drejtave të tyre dhe të luftojnë për arritje të reja.

Për të mbajtur në vazhdimësi këtë ndjeshmëri dhe luftë, le të mbështesim aktivitetet e kryera me rastin e 21 Shkurtit Ditës së Gjuhës Amtare dhe të marrim pjesë në aktivitete që do të organizohen!

Gjithë gjuhëve të botës urime 'Dita e Gjuhës Amtare'!

21 Shkurt 2020

Arnavutçaya çeviren: Kamil Bitiş

ԱՅՍ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՈՉ ՈՔ ՊԻՏԻ ՀԱՄԿԱՅ

Yə tɣəl a çəça a.Şa ɣa-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyə-ba, za λamsá dəwa.wt.
Dunay ɣa t°axə'-bza ɣa a.ç'anə za tə't Tevfik Esenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' ɣafa t°axə'-bza
a.bayna.wə.q'a. A çəça.n Türkiye gə' yə tɣəl a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.şa ɣa-la.fa.n, a.mə.tɣə.fa.n.
08.10.1992 láq'ala; š'ə.nanaw-warad, š'ə.mas'a, š'ə.warada, š'ə.wadya.q'a.n yə c°aγ°ə. Dunay
ɣa'w.bza "na'-bza ɣa' məs°a" txa'ž' š'ex!
“yə'zaq'ala a t°axə'-bza a ç'aq'a” a. q'a'. q'a' Tevfik Esenç ala a ç'aq'a'...

Եթէ լեզու մը կը կորսուի, ժողովուրդ մը կը մեռնի

Որպէս բաղադրիչները՝ Լեզուական Իրաւունքներու Վերահսկման, Վաւերացման եւ Տեղեկագրման Ցանցի, 2020 տարուան Միջազգային Մայրենի Լեզուի Օրը կը դիմաւորենք յայտարարութեամբ մը՝ Կովկասէն դէպի Օսմանեան կայսրութիւն արսորուած ուպուհ ժողովուրդի անհետացած լեզուով:

Ներառեալ այս գրութեան հեղինակները եւ ստորագրողները, Թուրքիոյ մէջ ոչ ոք այս յայտարարութեան ուպուհերէն թարգմանութիւնը կրնայ կարդալ կամ հասկնալ: Որովհետեւ այս լեզուն 8 Հոկտեմբեր1992-ին դադարեցաւ կենդանի լեզու ըլլալէ, երբ մահացաւ վերջին խօսողը՝ Թէվֆիք Էսէնչ: Հեքիաթներով, ողբերգերով, օրօրներով լեզու մը եւս կորսնցուցինք այս հողերուն վրայ:

Համախմբուեցանք UNESCO-ի կողմէ 17 Նոյեմբեր 1999-ին Միջազգային Մայրենի Լեզուի Օր հռչակուող 21 Փետրուարի առիթով, որպէսզի զարգացնենք զօրակցութիւնը, համագործակցութիւնը եւ բարեկամութիւնը՝ Թուրքիոյ մէջ տարբեր լեզուներու եւ/կամ լեզուական բազմազանութեան մասին աշխատող, մայրենի լեզուի կարելորութեան եւ իմաստի մասին զգայնութիւն ունեցող հասարակական կազմակերպութիւններու դերակատարներու միջեւ:

Մենք որպէս բաղադրիչները ցանցի մը, որ նոր մասնակցութիւններով պիտի ընդարձակուի, կը հրաւիրենք բոլորը լեզուական իրաւունքներու ամէն տեսակ խախտումներուն եւ ձեռքբերումներուն մօտէն հետեւելու եւ յարգելու բոլոր մայրենի լեզուները:

Մինչ կը դիմաւորենք այս իմաստալից օրը, կ'ուզենք ընդգծել բոլոր մայրենի լեզուներու նիւթական եւ բարոյական կարելորութիւնը եւ անզուգական արժէքը՝ սկսեալ կորսուած, վտանգուած եւ փոքրամասնական լեզուներէն: Կը պաշտպանենք եւ կը ցանկանք, որ արգելքները ջնջուին բոլոր մայրենի լեզուներու առջեւ, իւրաքանչիւր անհատ կարենայ շարունակել իր կեանքը այնպէս ինչպէս կը փափաքի եւ լեզուական բազմազանութիւնը ըլլայ երաշխիքը միասին ապրելու:

Որպէս մայրենի լեզուներու կամ լեզուական բազմազանութեան մասին գործող ցանցի բաղադրիչներ, կոչ կ'ընենք առնուազն մէկ մայրենի լեզու ունեցող բոլոր անոնց, զգայուն ըլլալ իրաւունքի խախտումներու մասին եւ պայքարիլ նոր ձեռքբերումներ ստանալու համար:

Որպէսզի այս զգայնութիւնը եւ պայքարը յարատեւ ըլլայ, 21 Փետրուար Մայրենի Լեզուի Օրուան առիթով կատարուող աշխատութիւններուն զօրակցինք եւ կազմակերպուող միջոցառումներուն մասնակցինք:

Շնորհաւոր ըլլայ աշխարհի բոլոր լեզուներու «Մայրենի Լեզուի Օրը»:

21 Փետրուար 2020

Bati Ermenicesine çeviren: Can Erzurumluoğlu

OVAJ TEKST NIKO NEĆE RAZUMIJETI!

Yə tχəλ a çəça a.Şa ya-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyá-ba, za λamsá dəwa.wt.
Dunay ya t°axə'-bza ya a.ç'anə za tə't Tevfik Esenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' yafa t°axə'-bza
a.bayna.wə.q'a. A çəça.n Türkiye gə' yə tχəλ a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.şə ya-la.fa.n, a.mə.tχə.fa.n.
08.10.1992 láq'ala; ş'ə.nanaw-warad, ş'ə.mas'a, ş'ə.warada, ş'ə.wadya.q'a.n yə c°aγ°ə. Dunay
ya'w.bza "na'-bza ya' məs°a" txa'ž' š'ex!
"yə'zaq'ala a t°axə'-bza a č'aq'a'" a. q'a'. q'a' Tevfik Esenç ala a č'aq'a'...

Gubljenjem jezika, nestaje narod!

Mi kao Mreža za monitoring, dokumentovanje i izvještavanje jezičkih prava, ove 2020. godine Međunarodni dan maternjeg jezika otpočinjemo sa tekstom u znak sjećanja na jezik naroda Ubiha koji su sa Kafkaza protjerani na teritoriju Osmanskog carstva, a koji je u Turskoj upotpunosti iščezao.

Danas u Turskoj niko ne može razumijeti i prevesti ovaj tekst na Ubihčki jezik, pa čak ni osobe koje su autori istog i čija se imena nalaze ispod. Ne može, jer je posljednji čovjek koji je govorio i razumio Ubihčki jezik, Tevfik Esenç umro 08.10.1992. godine, a sa njim zajedno je pod zemlju otišao i jezik Ubiha. Dopustili smo da nam nestane jedan jezik sa svim svojim pripovijetkama, uspavankama, pričama i tužbalicama...

Okupili smo se povodom Međunarodnog dana maternjeg jezika koji je od strane UNESCO-a 17.11.1999. godine proglašen sa ciljem da se učvrste veze i saradnja između civilnih društava koja se bave istraživanjem jezičkog pluralizma i jezičke različitosti kao i promocijom i očuvanjem maternjih jezika unutar Turske.

Mi kao koordinatori mreže u nadi da će se mreža širiti i ispunjavati novim članovima, pozivamo sve da pomno prate sve promjene koje se tiču prava jezika te da poštuju i čuvaju sve maternje jezike.

Dočekujemo ovaj dan sa snažnom porukom, a ona je prevashodno važnost izgubljenih jezika, jezika koji su pred nestankom, jezika manjina kao i materijalna i duhovna vrijednost svih maternjih jezika. Želimo da nestanu prepreke i barijere koje se stavljaju pred sve jezike, da svaki pojedinac može živjeti svoj život u odnosu na svoj maternji jezik onako kako on smatra da treba, da se uspostave svi preduslovi i garancije za jezički pluralizam te da pluralizam bude glavna vodilja u svim životnim sferama.

Mi kao koordinatori mreže koja se bavi aktivnostima vezano za naše maternje jezike, kao i za jezičku pluralnost, pozivamo sve da se aktivno uključe u promicanje jezičkih vrijednosti, te da budu osjetljivi na jezičke nepravde kao i nepravde u odnosu na maternji jezik.

Kako bi smo osigurali kontinuitet u promicanju navedenih aktivnosti pozivamo vas sve da uzmete aktivno učešće u svim aktivnostima povodom 21. februara, Međunarodnog dana maternjeg jezika!

Neka je svim jezicima ovog svijeta sretan dan "maternjeg jezika"!

21. februara 2020

Boşnakçaya çeviren : Amina Čikić-Ertem

ХЪАРА ТЕКСТАН КХЕТАЗ ДУЪСУРДУКХ ВАЙ!

Үә тхәл а сәса а.Šа җа-ла.на.в.мә.т
за bza а.wádyа-bа, за λamsá dəwa.wt.

Dunay җа t°axə'-bza җа а.с'анә за тә't Tevfik Eсенç 08.10.1992 гә' дәwa.қ'а. Wana' җафа t°axə'-bza а.bayna.wə.қ'а. А сәса.н Түркие гә' үә тхәл а.мә.мәs'а.фа.н, а.мә.ša җа-ла.фа.н, а.мә.тхә.фа.н. 08.10.1992 лаq'ala; š'ə.nanaw-warad, š'ə.mas'a, š'ə.warada, š'ə.wadya.қ'a.n үә с°аҫ°ә. Dunay җа'w.bza "na'-bza җа' мәs°a" тха'ž' š'əх!
"үә'зақ'ala а t°axə'-bza а с'ақ'а'" а. қ'а'. қ'а' Tevfik Eсенç ala а с'ақ'а'...

Мотт длабаьлча - кьам лиеш ду!

*Вайна герга ду Дуьненаюкьара ненан меттан де, иза тлекхочуш хьахо хьакь бу Туркой пачхьалкхехь длабайначу **Убийхий** мотт. Уьш цхьана заманхь Кавказера ляхкина хилла Росси империс.*

*Тахана Турцехь цхьаа вац цу маттахь вистхуьлуш, кхетаиш, хлунда аьлча 1992 шеран 8-чу октябрехь кхелхина и мотт бовьзуш, буйьцуш волу тлаьххьара стаг - **Тевфик Эсенча**, цуьнца коше бирзина убихий мотт. Иштта цу маттаца дладойлла шира илеш, турпала дийцарш, аганан эшарш...*

Тхо тахана гулделла Дуьненаюкьара Ненан меттаний де ЮНЕСКО длакхайкхина 1999 шарахь долу билгал доккхуш, вовшашца уьйраш члагъеш, кьамнийн юкьараллашца доттагалла тосуш, ненан меттаний сий ойгуш болчаьрца дагадовлуш.

Хлокху дезачу дийнахь тхуна лаьа юкьара кхайкхам ба. Цхьабашха мехалла бу ненан меттанаш, длабайнарш а, длаба герга багланарш а, кегийчу кьамнийн меттанаш - дуьненан сийлалла!

Моссу моттан йеш йолу дуьхьаллонш даяха а, хлора адам шие нена мот бийцуш дахийта а, Шай мот буйьцурхошн цхьан бертахь дахар гаранти хилит лууш, Хлора бахархошна цхьан дахар хилийта лууш ду тхо.

Шие нена мот буйьцучо, шай нена мот бийца цахууш болчарн глударна, шай мот бицит пайде болх бар доьху.

Нена моттах лаьц длахьурйол программе шу глo оьшу тхуна, шуц цхьан хила луара дар тхуна. 21 февраль ненан моттан де лерийна ду.

Декьал дойла шу Ненан меттаний деза денца, массо а кьамнийн меттанаш!

21 февраль 2020

Çeçenceye çeviren : Kahir Akdeniz ve Rustam Mizaev

ამ თემას ვერავინ გაიგებს

Yə tɣəl a çəça a.Şa ɣa-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyə-ba, za lamsá dəwa.wt.

Dunay ɣa t°axə'-bza ɣa a.ç'anə za tə't Tevfik Ešenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' ɣafa t°axə'-bza
a.bayna.wə.q'a. A çəça.n Türkiye gə' yə tɣəl a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.şa ɣa-la.fa.n, a.mə.tɣə.fa.n.
08.10.1992 láq'ala; ş'ə.nanaw-warad, ş'ə.mas'a, ş'ə.warada, ş'ə.wadya.q'a.n yə c°aγ°ə. Dunay
ɣa'w.bza "na'-bza ɣa' məš°a" txa'ž' š'əx!
"yə'zaq'ala a t°axə'-bza a ç'aq'a'" a. q'a'. q'a' Tevfik Ešenç ala a ç'aq'a'...

თუ ენა დაიკარგება ერი მოკვდება

*ენის თვალყურისდევნის, მონაცემების შეგროვების და გამოცემის(DHİBRA) კომპონენტები, 2020 წელი საერთაშორისო
დედა ენის დღეს, კავკასიიდან ოსმალეთის იმპერიის ტერიტორიებზე გადაასახლებული ერებიდან უბიხების დედა ენის
თურქეთში დაკარგვის განსაზღვებით ავლნიშნავთ.*

*ამ თემის შემქმნელი და ქვეშ ხელმომწერნი დღევანდელ თურქეთში მცხოვრებიდან ვერავინ უბიხურ ენაზე ვერც
წაიკითხავს და ვერც თარგმნის და ვერც გაიგებს. რადგან ამ ენაზე მოლაპარაკე უკანასნელი ადამიანი თევფიქ ესენჩ 1992
წლის 8 ოქტომბერს მიწას მიებარა და მისი გარდაცვალებით უბიხური ენაც საფლავში ჩაყვა. ამ მიწაზე თავისი ზღაპრებით,
საგალობლებით და იავნანებით ერთი ენა დაიკარგა...*

თურქეთში სხვადასხვა ენების ან, ენის სიმრავლის შესახებ ნამუშევარი, დედა ენის მნიშვნელობის და აზრის მცოდნე და ამ
თემასთან დაკავშირებული საზოგადო მოღვაწეების მეშვეობით დაწყებული მხარდაჭერა და მეგორული ურთიერთობის
გაფართოებისთვის იუნესკოს მიერ 1999 წლის 17 ნოემბერს საერთაშორისო დედაენის დღედ 21 თებერვალი გამოცხადდა და
ჩვენც ამასთან დაკავშირებით შევიკრიბეთ.

ახალ გაერთიანებებთან ერთად გაფართოვდება ენის საკუთრება და ყველას გიწვევთ ენების უფლებებზე, დედა ენის
დამსახურებულ ყურადღების მიქცევაზე და პატივისცემაზე სასაუბროდ.

ამ მნიშვნელოვან დღეს საერთო მოწოდებით მივესალმებით. გადაშენების საშიშროების ქვეშ მყოფს , დაკარგული ენებს და
უმცირესობათა ენებთან ერთად , ყველა ენა არის მსოფლიოს საგანძური. ენების ბარიერის ამოღებრა რათა ყველა ადამიანი
ცხოვრობდეს საკუთარი ენით, როგორც თავად სურს, შეინარჩუნოს თავისი ენა.

ჩვენ გიწვევთ ვისაც გაქვთ საკუთარი დედა ენა, შეინარჩუნეთ თქვენი საკუთრება !

ეს მგრძობელობისა და ბრძოლის მუდმივად შენარჩუნებისთვის გიწვევთ 21 თებერვალს დედა ენის დღესთან დაკავშირებით
დაგეგმილ ღონისძიებაზე.

მსოფლიო ენებს ვულოცავთ დედა ენის საერთაშორისო დღეს!

21 თებერვალი 2020

Gürcüceye çeviren: Gürcü Dil Merkezi

İSA KİRES OOG HASKENOĞ ÇA!

Yə tχəλ a çəça a.Şa ya-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyá-ba, za λamsá dəwa.wt.

Dunay ya t°axə'-bza ya a.ç'anə za tə't Tevfik Esenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' yafa t°axə'-bza a.bayna.wə.q'a. A çəça.n Türkiye gə' yə tχəλ a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.şa ya-la.fa.n, a.mə.tχə.fa.n. 08.10.1992 láq'ala; š'ə.nanaw-warad, š'ə.mas'a, š'ə.warada, š'ə.wadya.q'a.n yə c°aḡ°ə. Dunay ya'w.bza "na'-bza ya' məs°a" txa'ž' š'ex!
"yə'zaq'ala a t°axə'-bza a č'aq'a" a. q'a'. q'a' Tevfik Esenç ala a č'aq'a'...

Meg lizume gortsevi ana meg millatme mernigu !

Mek, Lizvets Haxi Bedenuş, Tsutsenuş u Keuşi Partiai hadignis, 2020 dariis Aşxari Mar Lizui Or'es, Kafkasiatsan Turkiye'sius keşvadz Ubih millatin, hosa gortsevats u kenatsadz lizutsan meg kirovme hişik gu.

İsa kires kioğnin u imza tskoğninal meç, asor Turkiye'is zate oog Ubihtsets lizvov kervats kir garta u haskenal çi. İnçi ta asek, isa lizus 8 Ortagyuz 1992 darvun Ubih lizun xabroğ edi marte Tevfik Esenç'in hed hoğe tiak.

Meselnin, kovuşnin u xağiove meg lizume gortsevetsav u kenats mer aşxeris...

Turkiyeis lizu u şad lizutini varan tadoğ, mor lizvin gimatn u maanan kidanoğnun yaar engeruşn u engerutine ammurtsenuşi hamar, UNESCO'in 17 Axergyuz 1999'in Aşxari Mar Lizui or neşanats 21 Gyucuğ'in maanatsov megdağvetsak.

Aşxari Mar Lizui or'es meg kirovme yaar hed hişeles, araç gortsevats, gortsevuşi elloğ u kiç elloğnun lizunin, aşxeris emmen mar lizuin martutinis hamar gimatn u maanain medzutine mitke tskuş kuzik.

Lizvenun arçetin inç u tejarutin go vegalnevi kuzik. Emmen lizu uine uzadzin bes xenda, emmen dağ megan şad lizu abri, şad lizvutine yaar hed abruşin gabn elli. Emmen pani şadutine dağ ena.

Mek, lizvenis u şad lizvutini hamar tadoğnis, emmen u kiçe meg mari lizume kidanoğ emmen hokets, emmen mari lizui dir elluşi, mari lizui haxoun ihlalnin sirdov imanuşi u nor haxi ama taduşi tsen gudak.

İjere isa imanuşi u taduşi elluşi hamar, 21 Gyucuğ Aşxari Mar Lizui ori hamar ağats emmen pani tev dak, tsen devvats dağnukniyus ertak.

**Xenda aşxeris emmen Mari lizu!
Xenda, aşxeris emmen lizvi 'Mor Lizui i Or.'**

21 Gyucuğ 2020

Hemşinceye çeviren: Hikmet Akçiçek

TU KES DÊ VÊ METNÊ FAM NEKE!

Yê tşal a çêca a.Şa ya-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyá-ba, za λamsá dəwa.wt.
Dunay ya t°axə'-bza ya a.ç'anə za tə't Tevfik Ešenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' yafa t°axə'-bza
a.bayna.wə.q'a. A çêca.n Türkiye gə' yə tşal a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.şə ya-la.fa.n, a.mə.tşə.fa.n.
08.10.1992 láq'ala; ş'ə.nanaw-warad, ş'ə.mas'a, ş'ə.warada, ş'ə.wadya.q'a.n yə c°aγ°ə. Dunay
ya'w.bza "na'-bza ya' məs°a" txa'ž' š'ex!
"yə'zaq'ala a t°axə'-bza a ç'aq'a'" a. q'a'. q'a' Tevfik Ešenç ala a ç'aq'a'...

Eger zimanek ji nav biçe, gelek dimire!

*Em wek pêkhatyên Tora Çavdêrîkirin, Belgewarkirin û Raporkirina Mafên Zimanî, Roja Zimanê Dayikê ya Navneteweyî ya 2020î,
bi daxuyanîyekê pêşwazî dikin ku bi zimanê gelê ûbih hatîye nivîsîn; ev gel ji Qefqasyayê bo xaka Împaratorîya Osmanî hatîye
nefikirin.*

*Kesên ku ev metn nivîsîne û yên ku îmzeya wan di bin vê metnê de hene jî tê de, îro, tu kes wergera ûbihî ya vê daxuyanîyê nikare
bixwîne û fam bike. Ji ber ku ev ziman bi mirina Tevfik Ešenç di 8ê Cotmeha 1992yan de, ku mirovê herî dawî bû yê bi vî zimanî
diaxivî, binerd bû. Me zimanekî xwe tevî mesel û zêmar û lorîyên wî ji dest da li ser van erdan...*

Ew bikerên civaka sîvîl ku li ser zimanên cîyawaz û/yan li ser pir-rengîya zimanî xebatan dikin û di mijara girîngî û wateya zimanê
dayikê de hestiyar in, ji bo ku hevgirtin û hevkarî û dostaniya di navbera wan de hatibû destpêkirin pêşve biçe, bi boneya 21ê Sibatê
hatin ba hev ku ev roj ji hêla UNESCOyê ve di 17ê Mijdara 1999an de wek Roja Zimanê Dayikê ya Navneteweyî hatîye ragihandin.

Em wek pêkhatyên toreka ku dê bi beşdarên nû berfireh bibe, gazî her kesî dikin ku bila ji nêz ve her cure bînpêkirin û destkeftên
têkildarî mafên zimanî bişopînin û rêzê li hemû zimanên dayikê bigirin û xwedî li wan derkevin.

Îro ku em bi bangewazîyekê pêşwazîyê li vê roja watedar dikin, di serî de em dixwazin girîngîya maddî û manewî û nîrxê bêhempa yê
zimanên jinavçûyî, zimanên di bin xetereyê de û zimanên kêmaran û ya hemû zimanên dayikê ji bo mirovahîyê dupat bikin. Ji bo ku
hemû astengîyên li ber zimanan rabin û her takekes bikare bi zimanê xwe yê dayikê çawa dixwaze wisa jîyana xwe berdeyam bike û
ji bo ku pir-rengîya zimanî wek garantîya pêkvejiyana aştiyane bihê dîtin, em wê yekê dixwazin û piştgirîya wê yekê dikin ku pir-
rengî di her warê jîyanê de serwer bibe.

Em wek pêkhatyên toreka ku xebatan li ser zimanê xwe yê dayikê dikin an jî xebatan li ser pir-rengîya zimanî dikin, her kesa/ê ku
herî kêmxwedî zimanekî dayikê ye bangewazîyê li wê/î dikin ku bila hestiyar be di mijara bînpêkirinê mafi yên zimanê xwe yê dayikê
de û bila tê bikoşe ji bo destkeftên nû.

Ji bo domdarkirina vê hestiyarî û têkoşînê, em piştgirîya wan xebatan bikin ku bi boneya 21ê Sibatê Roja Zimanê Dayikê tene kirin û
beşdarî wan çalakîyan bibin ku dê bêne çekirin!

‘Roja Zimanê Dayikê’ ya hemû zimanên cîhanê pîroz be!

21ê Sibata 2020î

Kurmancîye çeviren: Eyyüp Subaşı

DINGUNOS NO VAN A ENTENDER ESTE TEKSTO!

Yə tɣəl a çəça a.Şa ɣa-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyá-ba, za λamsá dəwa.wt.

Dunay ɣa t°axə'-bza ɣa a.ç'anə za tə't Tevfik Esenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' ɣafa t°axə'-bza a.bayna.wə.q'a. A çəça.n Türkiye gə' yə tɣəl a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.şa ɣa-la.fa.n, a.mə.tɣə.fa.n. 08.10.1992 láq'ala; ş'ə.nanaw-warad, ş'ə.mas'a, ş'ə.warada, ş'ə.wadya.q'a.n yə c°aḡ°ə. Dunay ɣa'w.bza "na'-bza ɣa' məs°a" txa'ž' š'əx!
"yə'zaq'ala a t°axə'-bza a ç'aq'a'" a. q'a'. q'a' Tevfik Esenç ala a ç'aq'a'...

Porke ya savemos ke si una lingua se piedra, un puevlo muere!

Mozotros, los actores siviles sosyales de la Red de Observasyon, Dokumentasyon i Reportasyon de los Derechos Linguistikos, (DHİBRA) topimos munasup de avrir las selebrasyon del Dia Internasyonal de la Lingua Maternal kon un teksto en una de las linguas de Turkiya ke ya desapareyo, el UBIH.

Dingunos en Turkiya, inkluyendo los ke eskriyeron este teksto i los ke tienen sus sinyaturas debasho del teksto, no pueden entender ni meldar la traduksion de este teksto en la lingua UBIH. Porke esta lingua se enterro debasho la tierra kon la muerte de la dalkavo persona ke podiya avlar en UBIH, Tevfik Esenç, en el 8 Oktubre 1992. Una persona puede kontar su pena solo en su lingua maternal. Kon sus kuentos, kantes de kuna i kantes de dolyo, pedrimos una lingua en estas tierras...

En selebrando este Dia Internasyonal de la Lingua Maternal kon una yamada, keremos aksentuar la importansia moral i material i la valor unika de todas las linguas maternas, espesialmente las linguas piedridas, las ke estan en peligro de pedrersen i las linguas minoritarias. Keremos i defendemos ke todo modo de obstakulo delante las linguas se kiten, ke todos puedan kontinuar sus vidas en sus linguas maternas i ke para ke el pluralizmo linguistiko sea visto komo bivir en pas todos djuntos el pluralizmo domine kada area de la vida.

Mozotros, los miembros de la Red ke semos aktivos en el tema de pluralizmo linguistiko, yamamos a kada persona ke tiene a lo manko una lingua maternal, de ser sensitivo a la violasyon de los derechos de linguas maternas i a luchar para nuevas ganansyas.

Para ke la solidaridad, kooperasyon i amistad ke empeso entre los actores de la sosiedad sivil ke son sensitivos a la importansia i el sentido de las linguas maternas i ke lavoran en el tema de pluralidad linguistika i las diferentes linguas en Turkiya se propaje i desvelope, mozotros, la Red, ke mos unimos en okazyon del Dia Internasyonal de la Lingua Maternal i ke vamos a engrandesermos kon nuevas partisipaciones, invitamos a todos a kooperar para observar todo modo de violasyon i ganansya, respektar todas las linguas maternas i apoyar sus desvelopamyento.

UNESCO anunsio el 21 Febrero komo Dia Internasyonal de la Lingua Maternal en 17 Novembre 1999. Apoyaremos i partisiparemos a todas las actividades ke se organizaran en Turkiya en este dia i profitaremos de las selebraciones de este Dia de la Lingua Maternal para una sensitividad i lucha kontinual.

Auguramos un buen "Dia de la Lingua Maternal" a todas las linguas del mundo!

21 Febrero 2020

Ladinoya çeviren: Karen Gerson Sarhon

HAM ÇARA MİTİS VAR OXOŽONASEN!

Yə tɣəl a çəca a.Şa ɣa-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyá-ba, za λamsá dəwa.wt.

Dunay ɣa t°axə'-bza ɣa a.ç'anə za tə't Tevfik Esenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' ɣafa t°axə'-bza a.bayna.wə.q'a. A çəca.n Türkiye gə' yə tɣəl a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.şa ɣa-la.fa.n, a.mə.tɣə.fa.n. 08.10.1992 láq'ala; š'ə.nanaw-warad, š'ə.mas'a, š'ə.warada, š'ə.wadya.q'a.n yə c°aḡ°ə. Dunay ɣa'w.bza "na'-bza ɣa' məs°a" txa'ž' š'əx!
"yə'zaq'ala a t°axə'-bza a č'aq'a" a. q'a'. q'a' Tevfik Esenç ala a č'aq'a'...

Ar nena gondunaşkule ar xalki çkva eçkəodun!

Nenaş xakəpes oxosyaru, eşaçaru do rapori oxenuşi mosas na bukəurt çku, 2020 žanas İnternasyonaluri Nananena Dğas, Kəvkəşasən Osmanlış Oimşarətořeşa monçəoneri Ubuxəpeşi Turkias na gondunes nenape mtepeşiten çareri ar gamaşxaduten mebagert.

Ham çaraşi maçaralepes do imzaşeni na şarananpeşti xolo andğa Turkias na skidun mitksanis ham gamaşxaduşi Ubuxuri muşi varti akıtıxas do varti oxažonas. Emuşeni ki, na aşaramiteri çodinaşi kəçi Tevfik Esenç 8 Guma 1992's doğuruşkule ham nena leıas dixu. Paramitepe muşite, bgarape muşite, nannepe muşite ar nena çkva gomindunes ham kianas...

Turkias çkva do çkva nenape vana/do nənauri pluralizmiş jin na içalışams, nananena muşışı becitoba do oxožonaliķis guri gedvaleri siviluri toplumiş subjepe koran. Hantepeş şkas na geiçkinu mxuci meçamu, arto oçalışu do dostobaşi monžinuşeni UNESCO-k 17 Şilva 1999-is İnternasyonaluri nananena ndğa na niçkinu 21 Künduraşi gurine okovikətit.

Ağani na elemaķatanen mitxanepete na moınžinasen ar moşaşi elaķaterepe, iri-xolo nenaşi haķepes menşxveri mtel ixləlepe do mogapape xoloşen ožkomilu, mtel nananənape oşinu do moşicuşeni giçəndemt.

Am metimoni ndğas okəndveri ocoxinute mebagerıtəşkule, ipti, na gondunun nenape, okətaloni nenape do mżikanobapeşi nenape do ukule mtel nananənape koçinobaşeni maşerialuri do oxožonuri becitoba do umemgvapure ğira muşi mole moğmalu minonan. Mteli nenapes na gožužin endolepe moselu, kaťa-iri muşi nananəate, skidala muşi muçoti unon ešo golaçvalu do nenuri pluralizmişi, misobate do arto oskedinuşi garanti na ren ognəpinu, pluralizmi skidalaşi kaťa nortes mapa na ivasen minonan do hamuşi kaķe boret.

Çkini nananənapeşi jin, varna nənauri pluralizmiş jin na inçişen moşaşi elaķaterepe na boret çku, ar nananənəatına na uğun kaťa-irik nananenas na nunşxun xakış ixləlişi problempes uci gedvalu do ağani mogapupeşeni okəkidinuşa bucoxamt.

Ham uci gedvalu do okəkidinu mot meçkəduņas-ya do 21 Kündura Nananena Dğaşeni na ixeninen dulyapes mxuci mepçat do na ivasen aktivitepeşa çkuti bidat!

Kianaşi kaťa nənəşi "Nananenas Dğa" gegixvamamt!

21 K'undura 2020

Lazcaya çeviren: İrfan Çəğətay

АЦЫ МЕТНЫ НИЧЫИ БАМБАРИНАГУ!

Yə tʃəl a čəca a.Ša ɣa-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyá-ba, za λamsá dəwa.wt.
Dunay ɣa tʰaxə'-bza ɣa a.č'anə za tə't Tevfik Ešenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' ɣafa tʰaxə'-bza
a.bayna.wə.q'a. A čəca.n Türkiye gə' yə tʃəl a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.ša ɣa-la.fa.n, a.mə.tʃə.fa.n.
08.10.1992 láq'ala; š'ə.nanaw-warad, š'ə.mas'a, š'ə.warada, š'ə.wadya.q'a.n yə cʰaγʰə. Dunay
ɣa'w.bza "na'-bza ɣa' məs'a" txa'ž' š'əx!
"yə'zaq'ala a tʰaxə'-bza a č'aq'a'" a. q'a'. q'a' Tevfik Ešenç ala a č'aq'a'...

Йу æвзаг куы амæла, уыцы адæм амæлджысты!

Æвзаджы хæйттæм кæсæг, архайджыты къабæстæй мах, 2020 азы æвзаджы боны, хъафхъазæй тард чи æрцыд æмæ турчы зæххы чи æрцард удонæй уыхты æвзæг уæвгæйæ, турчы зæххы сæфт æвзагæ текстимæ райдайдыстæ.

Ацы тексты фыссæг æмæ йæ быны къух æвæрджытæдæр тексты нембарыны.

Цæмæн æмæ уыхты æвзаг 8 кæфты мæй 1992 азы чимайæ дзыртта ахæм лæг Теуфик æсæнчимæ сыджыты ныгæд æрцыд. Йæ аргъæуттæ æмæ хъарджытимæ фæцис. Нæвзæгтæ йу ноджыдæр сæфт æрцыд...

Турчы хицæн æвзæкты помыл архайджытæ йумæйагæй фæллой кæнджыты фидардзинады тыххæн ЮНЕСКО йы руаджы 17 жжеоргубайы мæй 1999 азы æвæрд дунеон æвзæкты 21 Æртхыраены мæй бон рамбырдыстæм. Ног архайджытимæ фидардæ куыд кæндзыстæм афтæ адæмы магур чи кæны уыцы æвзæгтæ фылдæ нæ хуыс даргæйæ алкæйдæ фæллоимæ хондыстæм.

Ахæм зынаргъ хундимæ æвзæкты зынаргъдзинады æппæт адæмæ хуысын кæндзыстæм. Æппæт æвзæкты цуыр цы зындзинæттæ ис уыцы проблемæтæ куы нæуал уыдзысты уый тыххæй алкæмæн фæдзæхсдыстæм. Алчидæ йæвзаг парахат æмæ æнæ тасæй куыд дзура. Адæм сæвзæкты æнæ рох æмæ æнæ тасæй куы дзурикой афтæнæ фæнды.

Алчи йæвзагæн хицау куыд лæууа, æндæр æвзæктыдæ куыд уарза æмæцын кад куыд кæна афтæ у нæ сагъæс Зын кæнджыты ныхмæ æрлæууын хъæуы. Æппæт ацы хабæртты тыххæнуæн нæ рæнхьыл æрлæууынмæ дзурам.

21 Æртхыраены мæй руыуаджы ацы чыччын архайдæн æххуыс мак бацауæрдут æмæ байу уæм.

Афтæмæ æппæт дунеон æвзæкты боны хорзæхтæ уæд.

21 Æртхыраены мæй 2020

Osetçeye çeviren: Bad'tı Muammer Tekin

ΔΕΝ ΘΑ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΑΥΤΟ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ!

Yə tχəλ a čəca a.Ša ya-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyə-ba, za lamsá dəwa.wt.

Dunay ya t°axə'-bza ya a.č'anə za tə't Tevfik Esenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' yafa t°axə'-bza a.bayna.wə.q'a. A čəca.n Türkiye gə' yə tχəλ a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.ša ya-la.fa.n, a.mə.tχə.fa.n. 08.10.1992 láq'ala; š'ə.nanaw-warad, š'ə.mas'a, š'ə.warada, š'ə.wadya.q'a.n yə c°aγ°ə. Dunay ya'w.bza "na'-bza ya' məš°a" txa'ž' š'əx!
"yə'zaq'ala a t°axə'-bza a č'aq'a'" a. q'a'. q'a' Tevfik Esenç ala a č'aq'a'...

Αν χαθεί μια γλώσσα, χάνεται και ένας λαός!

Ως παράγοντες του Δικτύου Παρακολούθησης Πιστοποίησης και Έκθεσης των Γλωσσικών Δικαιωμάτων (ΔΠΠΕΓΔ), καλωσορίζουμε την Παγκόσμια Ημέρα Μητρικής Γλώσσας 2020 με μία δήλωση για την πλέον νεκρή γλώσσα στην Τουρκία του λαού Ουμπίχ, που εκδιώχτηκε από τον Καύκασο στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Σήμερα κανείς στην Τουρκία, συμπεριλαμβανομένων και των συντακτών αυτού του κειμένου και των κάτωθι υπογεγραμμένων, δεν μπορεί να διαβάσει και να καταλάβει τη μετάφρασή της δήλωσης στα Ουμπίχ, καθώς η γλώσσα Ουμπίχ πέθανε με τον θάνατο του τελευταίου ομιλητή της, Τεβφίκ Εσέντς, ο οποίος απεβίωσε στις 8 Οκτωβρίου 1992. Χάθηκε σε αυτά τα εδάφη μια γλώσσα μαζί με τα παραμύθια, τα μοιρολόγια και τα νανουρίσματά της...

Συναντηθήκαμε με αφορμή την 21 Φεβρουαρίου, Παγκόσμια Ημέρα Μητρικής Γλώσσας. Μια μέρα που καθιερώθηκε με πρωτοβουλία της UNESCO στις 17 Νοεμβρίου 1999 με στόχο την ανάπτυξη του αισθήματος αλληλεγγύης, συνεργασίας και φιλίας ανάμεσα στους αρμόδιους των ΜΚΟ, που δραστηριοποιούνται για διαφορετικές γλώσσες στην Τουρκία και/είτε για τον γλωσσικό πλουραλισμό και είναι ευαισθητοποιημένοι όσον αφορά την σημαντικότητα και την σημασία της μητρικής γλώσσας.

Ως παράγοντες ενός δικτύου που θα διευρυνθεί με νέες συμμετοχές, παροτρύνουμε τον καθένα να παρατηρήσει από κοντά κάθε είδους παραβίαση και κάθε επίτευξη σχετικά με τα γλωσσικά δικαιώματα, να δείξει σεβασμό και να αποδεχτεί όλες τις μητρικές γλώσσες.

Καθώς υποδεχόμαστε αυτήν τη σημαντική ημέρα με μία μαζική πρόσκληση θέλουμε να τονίσουμε την πρακτική και θεωρητική σημασία όλων των μητρικών γλωσσών για την ανθρωπότητα, καθώς και τη μοναδική τους αξία, και ιδιαίτερα των χαμένων, αυτών που κινδυνεύουν και των μειονοτικών γλωσσών. Θέλουμε και υπερασπιζόμαστε τον πλουραλισμό σε κάθε έκφραση της ζωής έτσι ώστε να αρθούν τα εμπόδια από όλες τις γλώσσες, κάθε άτομο να ζήσει με την μητρική του γλώσσα, όπως θέλει και να γίνει αποδεκτό ότι η ποικιλία γλωσσών είναι η εγγύηση μιας ειρηνικής ζωής.

Ως παράγοντες ενός δικτύου που υλοποιεί δράσεις για τις μητρικές μας γλώσσες ή για την ποικιλία γλωσσών, καλούμε όλους τους κάτοχους μιας τουλάχιστον μητρικής γλώσσας να ευαισθητοποιηθούν για τις παραβάσεις δικαιωμάτων των μητρικών γλωσσών και να προσπαθήσουν για νέες ανακτήσεις.

Ας παρευρεθούμε όλοι στις εκδηλώσεις που θα πραγματοποιηθούν και να στηρίζουμε τις εργασίες που διεξάγονται με αφορμή την 21 Φεβρουαρίου, Ημέρα Μητρικής Γλώσσας, έτσι ώστε αυτή η ευαισθητοποίηση και αυτός ο αγώνας να είναι συνεχείς!

Ας γιορτάσουμε την «Ημέρα Μητρικής Γλώσσας» όλων των γλωσσών του κόσμου!

21 Φεβρουαρίου 2020

Rumcaya çeviren: Danai Palakoğlu ve Vasiliki Hristodulu

Dil Hakları İzleme Belgeleme ve Raporlama Ađı (DHİBRA)
dilhaklariagi@gmail.com

ЭТОТ ТЕКСТ НИКТО НЕ ПОЙМЕТ!

Үә тхәл а сәса а.Šа ҫа-ла.на.в.мә.т
за бза а.wádyá-ba, за ламсá дәwa.wt.

Dunay ҫа т°ахә'-bza ҫа а.с'анә за тә't Tevfik Eсенç 08.10.1992 гә' дәwa.қ'а. Wana' ҫафа т°ахә'-bza а.байна.wә.қ'а. А сәса.n Türkiye гә' үә тхәл а.мә.мәс'а.фа.n, а.мә.ša ҫа-ла.фа.n, а.мә.тхә.фа.n. 08.10.1992 láq'ala; š'ә.nanaw-warad, š'ә.mas'a, š'ә.warada, š'ә.wadya.қ'a.n үә с°аү°ә. Dunay ҫа'w.bza "na'-bza ҫа' мәš°a" тха'ž' š'әх!
"үә'зақ'ala а т°ахә'-bza а с'ақ'а'" а. қ'а'. қ'а' Tevfik Eсенç ala а с'ақ'а' ...

Исчезнет язык – умрет народ!

Как элемент сети мониторинга и отчетности по языковым правам, мы встречаем Международный день родного языка 2020 года с объяснения утерянного в Турции языка убыхского народа, изгнанного с Кавказа на территорию Османской Империи.

Сегодня ни один человек в Турции, включая тех, кто написал этот текст и подписался под ним, не способен прочитать и понять перевод этого объяснения на убыхском языке. Потому что 8 октября 1992 года со смертью последнего человека, который мог говорить на убыхском языке, Тевфика Эсенча, этот язык был похоронен под землей. В этих землях мы потеряли один наш язык с его сказаниями, стенаниями, колыбельными ...

Мы собрались в Турции по случаю 21 февраля, провозглашенного ЮНЕСКО Международным днем родного языка 17 ноября 1999 года, для развития солидарности, сотрудничества и дружбы между субъектами гражданского общества, выступающими в интересах разных языковых групп и/или языкового многообразия, осознающими важность и значимость родного языка.

Как элемент сети, которая будет расширяться с новым участием, мы приглашаем всех внимательно следить за любыми нарушениями и достижениями в отношении языковых прав, защищать и уважать все языки.

Встречая этот значимый день общим призывом, мы хотим подчеркнуть материальное и духовное значение и уникальную ценность всех родных языков, в первую очередь, потерянных языков, исчезающих языков и языков меньшинств, для человечества.

Мы выступаем за то, чтобы плюрализм доминировал во всех сферах жизни, с тем, чтобы устранить барьеры для всех языков, чтобы каждый человек жил, как он хочет, говоря на своем родном языке, а языковое многообразие рассматривалось как гарантия мирного сосуществования.

Как элементы сети, ведущей деятельность в отношении своего родного языка или языкового многообразия, мы призываем каждого, у кого есть хотя бы один родной язык, быть чуткими к нарушениям прав в отношении родного языка, и бороться за новые достижения.

Чтобы сохранить эту чуткость и борьбу, давайте поддержим работу, проведенную по случаю Дня родного языка 21 февраля, и примем участие в организованных мероприятиях!

Поздравляем с «днем родного языка» все языки мира!

21 Февраля 2020

Rusçaya Çeviren : Jineps Gazetesi

Dil Hakları İzleme Belgeleme ve Raporlama Ađı (DHİBRA)
dilhaklariagi@gmail.com

KES BESE NÊKENO NÎ NUSTÎ FAM KERO!

Yə tχəλ a çəça a.Şa ya-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyá-ba, za λamsá dəwa.wt.
Dunay ya t°axə'-bza ya a.ç'anə za tə't Tevfik Esenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' yafa t°axə'-bza
a.bayna.wə.q'a. A çəça.n Türkiye gə' yə tχəλ a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.şə ya-la.fa.n, a.mə.tχə.fa.n.
08.10.1992 láq'ala; š'ə.nanaw-warad, š'ə.mas'a, š'ə.warada, š'ə.wadya.q'a.n yə c°aḡ°ə. Dunay
ya'w.bza "na'-bza ya' məs°a" txa'ž' š'ex!
"yə'zaq'ala a t°axə'-bza a č'aq'a" a. q'a'. q'a' Tevfik Esenç ala a č'aq'a'...

Jü zon ke vindi bo jü qom mireno!

*Ma, koma heqa zonu taqib kerdene, nuste ra tesdiq kerdene u rapor guretene (DHİBRA), roca zonê ma u pi ê serra
2020ine ebe vatenê de qomê Ubıhiyo ke Kafkasya ra hardê İmparatoriya Osmani ser mefi biyo, zonê xo Türkiye de
kerdo vindi dest keme ci.*

*Ne iyê ke no nuste gureto qeleme, ne iyê ke imza xo binê ni nusti de esta, ne ki Türkiye de jü kes na vatena ke Ubıhki ra
ama çarnaiş bese nêkeno bıwano, ya ki fam kero. Çi ke no zon ebe merdena ni zoni de qeseykerdoğê xuyo pêên Tevfik
Esençi ra 8ê paiza wertêne 1992ine de tēy ši binê hardo siyay. Ma çi hēfke ebe şanıka, ebe şüara, ebe domana rê
lornaiş ra jü zonê xo ni harda sero kerd vindi...*

Ma, iyê ke Türkiye de zonanê bina, ya ki zafzêderiya zona sero gurinê, şexsiyetê sivilê ke ginê be mane u qimetê
zonê ma u pi ra sebeta ravêr berdena phoştdariye, pia guriyaiş u dostêniya ke ama werte 21yê Gucige, roca zonanê
ma u piya ke hetê UNESCOy ra 17ê paiza pêêne de ilam biya amayme têare.

Koma mawa ke roc be roc bena gırs, heqa zona ra gore verba her neqiye viciyaene u qezenco ke cêriyo cırê wair
biyene ra gore her kesi sılaiye kena; bêrê têde zona rê hurmetkar bê, cırê wair veciyê.

Maê ke na roca rumetine ebe jü nama dekernenime, vanime ke sifte zonê ke biyê vindi, zonê ke benê vindi, zonê
kêmqoma dıma ki têde zonê ma u pi hetê madiyat u maneviyati ra be emsal ebe qimetê. Ma hem wazenime, hem
ki lec kenime ke têde bariyerê ke biyena zonu verde rê wedariyê, her şaxsiyet ebe zonê ma u piê xo se ke wazeno
hêni weşiya xo bıramo, zafzêderiya zona u wertê haştiye de têare de biyena ina bicêriyo binê garanti, no ki her
mane de bingê weşiya têdine bo.

Maê ke sebeta zonanê ma u piê xo, ya ki sebeta zafzêderiya zona gurinime, her keso ke en kemi wairê jü zonê ma
u piê xuyo êy sılaiye keme, bêrê wairê hissiyati bê, verba niheqiya ke zona rê bena veciyê, sebeta qezencanê newiya
xover bidê.

Qaim kerdena hissiyat u xoverdaene rê phoştdar bê, têde kar u gure be aktivitewê ke 21ê Gucige de sebeta roca
zonê ma u pi benê ina de ca bicêrê!

Roca zonê ma u piê têde zonanê dina şên bo!

Zazacaya çeviren: Xal Çelker

21ê Gucige 2020

NOBODY WILL UNDERSTAND THIS TEXT!

Yə tχəλ a čəca a.Ša ya-la.na.w.mə.t
za bza a.wádyá-ba, za λamsá dəwa.wt.
Dunay ya t°axə'-bza ya a.č'anə za tə't Tevfik Ešenç 08.10.1992 gə' dəwa.q'a. Wana' yafa t°axə'-bza
a.bayna.wə.q'a. A čəca.n Türkiye gə' yə tχəλ a.mə.məs'a.fa.n, a.mə.ša ya-la.fa.n, a.mə.tχə.fa.n.
08.10.1992 láq'ala; š'ə.nanaw-warad, š'ə.mas'a, š'ə.warada, š'ə.wadya.q'a.n yə c°aγ°ə. Dunay
ya'w.bza "na'-bza ya' məš°a" txa'ž' š'əx!
"yə'zaq'ala a t°axə'-bza a č'aq'a'" a. q'a'. q'a' Tevfik Ešenç ala a č'aq'a'...

When a language disappears, a community dies!

As the Network for Monitoring, Documenting and Reporting on Language Rights (DHİBRA), we are marking the 2020 International Mother Language Day with a short text written in an extinct language belonging to the Ubih community exiled from the Caucasus to the Ottoman Empire.

Today neither we who wrote and signed this statement – nor anyone in Turkey – can read or understand the text above. The reason is that the Ubih language was buried with the last person who spoke it, Tevfik Ešenç, who died on October 8, 1992. With his death, we lost one of our languages in this country together with its fables, requiems and lullabies...

In order to develop friendship, collaboration and solidarity among civil society actors engaged on mother languages and the linguistic plurality of Turkey, we have come together for February 21, the day declared by UNESCO on November 17, 1999 as International Mother Language Day.

As an expanding network, we invite everybody to respect all mother languages and closely follow violations and positive developments relating to linguistic rights.

Marking this meaningful day, we would like to emphasize the practical and moral significance and unique value of all mother languages, especially minority, threatened and extinct languages. We advocate that pluralism should triumph in every area of our lives so that all obstacles to the use of mother languages be lifted, every person continue to live with their mother language as they want, and linguistic plurality be seen as the guarantee for peaceful coexistence.

As participants of a network working on our mother languages or linguistic plurality, we invite everybody with at least one mother language to be aware of and sensitive to violations of language rights and to work to advance linguistic rights.

In order to make this awareness and effort permanent, please do support all activities and participate in the events relating to 21 February Mother Language Day.

Happy 'Mother Language Day' to all the languages of the world!

21 February 2020

Agos Ermenice Ek, Aramyan Okulundan Yetişenler Derneği, **Arap Alevi Gençlik Meclisleri**, Aras Yayıncılık, **Avesta Yayınevi**, Avlaremos Platformu, **Bianet**, Ehliddar, **El Amaneser**, Gazete Sabro, **Gor Hemşin Kültür Dil Tarih Dergisi**, Gürcü Dil Merkezi, **Gürcü Haber Portalı**, Gürcü Kültür Merkezi, **Hemşin Kültürünü Araştırma ve Yaşatma Derneği**, Heyamola Yayınevi, **İsmail Beşikci Vakfı**, İstanbul Arap Alevi Meclisi, **İstanbul Kafkas Kültür Derneği**, İstos Yayınevi, **Jneps Gazetesi**, Kafkas Dernekleri Federasyonu, **Kürt Araştırmaları Derneği**, Laz Kültür Derneği, **Medya Kitabevi**, Mezopotamya Dil ve Kültür Araştırma Derneği, **Mızağe Dergi**, Nor Zartonk, **Ogni Dergisi**, Peywend Yayınları, **RUMVADER**, Sefarad Kültürü Araştırma Merkezi, **Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı**, Süryani Dernekleri Federasyonu, **Türkiye Kültürleri Araştırma Grubu**, Uncire Dergisi, **Vejiyaişê Tiji (Tij Yayıncılık)**, Weşanxaneyê Vateyî (Vate Yayınevi), **Yaşam Bellek Özgürlük Derneği**, 1864 Hafıza Merkezi